

Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van het kerkhof van de Sint-Jans-Onthoofdingkerk te Wichelen

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011 en 9 september 2011;

Gelet op het ministerieel besluit van 20 oktober 2010 houdende vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen kerkhof van de Sint-Jans-Onthoofdingkerk te Wichelen;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen op datum van 7 juli 2011, zoals voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 6 oktober 2011,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009:

Wegens de historische, sociaal-culturele en volkskundige waarde:

- als monument

omringende kerkhofs-site met 22 graftekens, kerkhofmuur, kapellen van St.-

Corneliusommegang en voormalig dodenhuisje bij de als monument beschermde Sint-Jans-Onthoofdingkerk (KB van 21.09.1962), gelegen te Wichelen (Schellebelle), Dorp(SCH) ZNR; bekend ten kadaster: Wichelen, 3e afdeling, sectie A, perceelnummers 262B, 262C zoals afgebakend op bijgevoegd plan

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De **historische waarde**, en meer bepaald de cultuurhistorische waarde, **de sociaal-culturele waarde** en de **volkskundige waarde** van de omringende *kerkhofs site met 22 graftekens, kerkhofmuur, kapellen van de Sint-Corneliusommegang en voormalig dodenhuisje, bij de als monument beschermde Sint-Jans-Onthoofdingkerk (KB van 21.09.1962), gelegen Dorp te Wichelen (Schellebelle):*

Als vanouds omsloten parochiale begraafplaats rondom een artistiek en historisch belangwekkende dorpskerk naast de Schelde, vormt de kerkhofs site historisch, functioneel en visueel een onafscheidbare eenheid met de gotische Sint-Jans-Onthoofdingkerk. Sociaal-cultureel ligt haar betekenis onder meer in haar ruimtelijk structureel zeer bepalende inplanting aan het uitzonderlijk groot dorpsplein van Schellebelle. Deze representatieve kerksite van middeleeuwse oorsprong is betekenisvol voor de occupatiegeschiedenis binnen de Scheldevallei. Het kerkhof met karakteristieke afgeronde begrenzing is een zeldzamer wordend exemplaar van een oude begraafplaats met de bijzonder eigen, traditioneel witgeschilderde bakstenen kerkhofmuur.

In zijn funeraire functie bezit het kerkhof, als specifieke plaats waar de doden worden herdacht, contextueel ook een inherente historische samenhang met de uitzonderlijk fraaie calvarieberg met vagevuurvoorstelling en met de grafstenen tegen de kerk. Ook andere voor funeraire gebruiken nog aanwezige constructies en elementen dragen bij tot de authenticiteit van de kerkhofs site. De resterende graftekens met hoge hardstenen stèles eindigend op een kruis uitstekend boven de vele jongere graven en de kerkhofmuur verlenen een grotere herkenbaarheid aan de site als oud type van begraafplaats. Voornamelijk aan het hoofdpad naar het zijportaal (Blok A, rij 2) en aan het zijpad naar de calvarie (Blok B, rij 3 en Blok C, rij 12) bleven een aantal oudere opvallende graftekens bewaard opklimmend tot de eerste decennia van de 20ste eeuw; zij komen voornamelijk voort van lokaal prominente families, wereldlijke en kerkelijke gezagdragers. Het betreft de volgende:

- Grafteken familie De Waele Alexander (1840-1916); blok A, rij 2, grafperceel 15;
- Grafteken van D'Haese August (1839-1921) en Henriette (1846-1932); blok A, rij 2, grafperceel 16;
- Grafteken van Emiel Jozef De Ridder (1851-1911), van 1897 tot 1911 pastoor te Schellebelle; blok A, rij 2 grafperceel 17;
- Grafteken van Adolf De Bock - oudstrijder (1887-1918); blok A, rij 2, grafperceel 29;
- Grafteken van Scheirlinck August - De Bruycker Julia (1840-1919 / 1856-1924); blok B, rij 1, grafperceel 18;

- Grafteken van Van Hoecke Justina - Scheirlinck Jozef (1888-1953); blok B, rij 1, grafperceel 19;
- Grafteken van Verbraecken Leo (1855-1922); blok B, rij 1, grafperceel 20;
- Grafteken Schockaert Honoré - Droeshout Stephanie (1836-1915 / 1837-1925); blok B, rij 1, grafperceel 21;
- Grafteken van familie Roelandt; blok B, rij 1, grafperceel 22;
- Grafteken van Kuppens Benedictus (1866-1931); blok B, rij 1, grafperceel 23;
- Grafteken van Bogaert Jan Leopold (1831-1914); blok B, rij 1, grafperceel 24;
- Grafteken van Maria Louise Hoste (en andere); blok B, rij 3, grafperceel 51;
- Grafteken van Jan B. De Schaepmeester - De Cock"; blok B, rij 3, grafperceel 55
- Grafteken van François Bonnaerens (1893-1914) en ouders; blok B, rij 3, grafperceel 56;
- Grafteken van de familie Dalschaert-Van Hauwermeiren; blok C, rij 12, grafperceel 74;
- Grafteken van familie Vermeulen (1931); blok C, rij 12, grafperceel 75;
- Grafteken van het burgemeestersgeslacht d' Hollander; blok C, rij 12, grafperceel 76;
- Grafteken van de familie De Turck; blok C, rij 12, grafperceel 77;
- Grafteken van de familie Matthys- De Weirt; blok C, rij 12, grafperceel 78;
- Grafteken van de familie Buysse-Schollaert; blok C, rij 12, grafperceel 79

Deze hardstenen graftekens bezitten bijzondere erfgoedwaarde door hun monumentaliteit, door hun specifieke vormgeving en/of typerende funeraire symboliek of ornamentiek.

Afgezien van één overblijvend exemplaar van een karakteristiek industrieel vervaardigd gietijzeren grafkruis met typische decoratie (grafteken van Henri Vollaert / echtg. van Germaine De Winter / 1907-1958; Blok C, rij 4, grafperceel 24), vertegenwoordigt ook een houten "armenkruis" als funerair erfgoed een volkskundige waarde van betekenis binnen de context van dit kerkhof:

- Grafteken van Felix Bontinck 1883-1954 / Celina Van Damme 1885-1961; Blok C, rij 9, grafperceel 69: zwart geschilderd kruis met aan weerszij witte opschriften en met fotokeramisch portretmedaillon;

Binnen hetzelfde betekenisvolle kerkhof zijn de hier vermelde graftekens illustratief voor het opvallend materieel onderscheid in de vroegere samenleving tussen arm en rijk in de begrafenisgebruiken en voor de diversiteit aan gangbare graftekens. Zij gelden ook als een cultuurhistorisch relevante getuigenis van de diverse wijzen waarop het kruis als oud funerair symbool in gebruik bleef.

Het 19de-eeuws bakstenen dodenhuisje vertegenwoordigt naar functie en vormgeving een typische constructie, behorend tot de vroegere funeraire infrastructuur op begraafplaatsen.

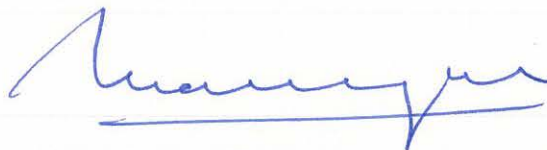
Binnen het kerkhof vormen de zes ommegangkapellen, opgericht in 1936 ter vervanging van een oudere Sint-Corneliusomwegang, een bouwkundig relict van volkskundige betekenis getuigend van de oude devotie tot de beschermheilige. De kapellen verlenen het kerkhof een sociaal-cultureel belang als oord van gebed en heiligenverering aansluitend bij de kerk.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009 en 10 juni 2011 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009 en 11 januari 2010 en 2 augustus 2011).

Brussel, 11 JAN. 2012

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS